

Любомир Христов

ФИЛОСОФИЯ, ГЕОСТРАТЕГИЯ И ГЛОБАЛИЗЪМ
(ДИСПРОПОРЦИИ В ОТНОШЕНИЕТО „ИЗТОК – ЗАПАД“?)

И Времето има свой Ад – това е
Съвременността.

Розенкройцер, „Confessiones“

Катастрофичните трансформации в района на Евразия на границата между ХХ и ХХІ хилядолетие не са новост за Историята, която е измъчена от безкрайното човешко повторение по азимутите на **Oriens et Occidens** (Изток и Запад). Но те са екзистенциална новост и неизмеримо страдание за евразийските човешки популации, чиято съдба бива пометена безмилостно от напирещите геостратегически вълни на вездесъщия Occidens, на ненаситния и всеяден, защото е хедонистичен, **Drang nach Osten** (Устрем на Изток). Илюминацията на рухналия социален (социалистически) свят в Евразия бе толкова изненадваща, колкото е изненадващо всяко сеизмично явление в литосферата на планетата. Разликата се състои в това, че рушителният процес засегна **живата човешка биомаса** на най-важния ареал на Земята – **субстанцията на Евразия**. Тези евразийски явления приковаха вниманието и регистрираха множество съвпадения във възгледите на старите и новите източни и западни геостратези-анализатори: Н. Данилевски, Н. Трубецкой, П. Савицки, П. Сувчински, Л. Карсавин, Г. Вернадски, Х. Макиндръ, К. Хаусхофер, Фр. Ратцел, П. Кенеди, Фр. Фукуяма, Зб. Бжежински, С. Хънтингтън, Р. Дарендорф, Х. Кисинджър, Д. Гълбрайт, Н. Чомски, П. Кенеди, П. Кенън, Р. Рийч, Ж. Бодрияр, А. Менк и др.

А) Философски, геостратегически и духовни асиметрии

Катастрофизмът беше предизвестен само в мисловните конструкции на най-проницателните от източните интелектуалци, но имаше

характера на **а-хронотоп**. Не се знаеше точната темпорална фиксация, нито точното място и протяжността на историческия и социален срив. Но илюминацията на катастрофата имаше такава мощ, че обиколи мигновено планетата и вдигна най-високите идейни и духовно-културни „цунами“ през изтеклия ХХ век... Чудото стана пред очите на целия свят! И отново потвърди дремещата в паметта на източните интелектуалци истина, че Западът не познава Изтока, въпреки че цялата „западна култура е пълна с източни смущения“ (*В. Розанов*), включително и най-вече религиозни. Онова, което сега стана очевидно са исторически улегналите негативни нагласи, **липсата на толерантност**, мнителността и подозренията, подсилени от недостатъчното културно и информационно сътрудничество между Изтока и Запада. Точно затова иначе популярни автори като Ален Менк нямаше да се учудват в посткатастрофичната ситуация, че „колкото и да е невероятно, комунизмът може би е учил хората на ненасилие. Пред нас е една революция, протичаща без съд, без извънредни съдилища... Бившите комунистически апаратчици процъфтяват като вносители, спекуланти и псевдопредприемачи, шефовете на секретните служби живеят спокойно в зелените предградия на Варшава или София, сред онези, които са шпионирали и преследвали...“ (*Менк, А. Новото Средновековие. С., 1996, 79*).

Това, че Комунизмът умря вместо Капитала, а живото в него ще бъде експроприирано от капиталистите експроприатори, е елегантен френски парадокс за автори като Менк и Ж. Бодрияр, които очевидно в духа и релевантно на собствената си история искат публични екзекуции на гилотината под звуците на *Марсилезата*. Най-парадоксалното обаче е, че А. Менк нарича **Реставрацията** в Източна Европа **Революция!**? Но парадоксът може да бъде удължен с неоспоримата **метапарадоксална теза**, че падането на Комунизма на историческата сцена стана точно според предвижданията на Маркс за срутването на Капитализма и направи възможно „осъществяването на собствената, на реалната комунистическа цел – реализирането на световния икономически, стоков и информационен обмен“. Това, което Маркс не предвиди е, че субект на осъществяването няма да бъде Пролетариатът, а **Неидентифицираният корпоративен финансов капитал**, когото З.Бауман нарича **Земевладелецът без земя!** Аз го наричам **Завоевателят без Дух!** Това е или Хегеловата „хитрост на историята“ (*List der Geschichte*), или предефиниране на Big Brother (Големия Брат) на Оруел,

който сега, освен всевиждащите си екрани, ще ползва и ефирно „лятящите капитали“ за палене и гасене на световните финансови, идейни и социални пожари. Тази глобална сила ще изпрати, ако е необходимо, и ужасните пожарникари на Рей Бредбъри (от романа „451 по Фаренхайт“), за да разпалват огнищата, ако финансовият или суровинен залог е голям, или да симулират гасене на огъня чрез **постмодерните симулакри (симулации)** – „хуманитарни“ и „мироопазващи акции“ – ако икономическата миза е нищожна и може да се пренебрегне сред морето на „регионалната кръв“. Видният лингвистик и семиотик от Масачузетския технологичен институт (MIT – с бюджет към Пентагона в САЩ!) Ноам Чомски отбелязва, че това е възможно, защото „хората не контролират главните решения“ в западното общество. Той предупреждава, че „корпорациите са толкова **тоталитарни**, колкото болшевикът и фашизмът. Частната тирания притежава точно същите черти, както и другите форми на **тоталитаризъм**. Именно те трябва да бъдат поставени под обществен контрол“ (Чомски, Н. *Класовата борба*. С., 2000, 116; *Петата свобода или власт и идеология*. С., 2001, 35, 107). Не само от религиозната, а и от философската история е известно, че Злото е онтична (битийна) реалност, т.е. най-сериозна налична опасност. В началото на новия милениум тази реалност на Злото ще доминира в един привидно еднополюсен свят, но в процеса и наличието на една многополюсна капиталова дисперсия...

Шестнадесет години след началото на **Реставрацията** в Евразийския регион ние вече знаем, че не можем да разчитаме на смекчаващи вината обстоятелства за бедите, които ни сполетяха. Западът ще продължи да ни посреща **нетолерантно и асиметрично**, но принудено вежливо и потупвайки ни по приведените рамена, снизходително ще ни праща в **предградията на богатата си трапеза**. Неговото самодоволно отрицание винаги ще бъде мотивирано от така феерично рухналия „Източен (социалистически) идеал“, защото съгласно древната поговорка „мъртвият сграбчва живия!“ И, защото, както отбелязва Н. Данилевски, „Европа винаги има враждебно отношение към онова, което не може да погълне!“ Иначе как да си обясним еснафски вулгарно практичната и твърде охотно приетата от западните правителства поредна **източна експанзия** на Запада – включвайки страните от Източна Европа в „миролюбивото“ въоръжено до зъби НАТО користо (срещу заплащане от и без това рухналите източни икономики!) – отново изна-

саяки се териториално няколко хиляди км на Изток? И как ние, източните хора, да си въобразяваме, че някой някога се е учил от Историята? Например, че всички западни завоеватели на източни земи са се завръщали по родните си места посрамени и победени, ако изобщо са се завръщали...?

Но като „асиметрични антропоиди“, ние, духоносните хора от региона на Евразия знаем, че Западът (и САЩ) също имат своя неизбежна участ и тя е заложена точно в тяхното най-голямо предимство – **многогста на имането!** Постмодерната **Трагедия на Изобилието** е западна многоактова трагедия! Нейната премиера ще се състои западно от Евразия! В мозаечната пъстрота на тази трагедия на изобилието се питам: колко и какво напрежение могат да издържат още кръвоносните съдове на западния потребителски организъм? Колко още милиарда порции бифтеци, колко още милиарди милиарда долара са необходими, за да се откупи и компенсира очевидният западен **духовен вакуум** и историческата му безпътица? Интелектуалците от англосаксонската цивилизация са скептични в отговора на този въпрос – френските и немските мислители реагират привично изящно: потресени в отчаянието си (Ж-Фр. Лиотар, Ж. Дерида, Е.-М. Чоран, Ж. Бодрияр, Ю. Хабермас, У. Бек), а англоезичните – възмутени и фрустрирани (Н. Чомски, П. Бюкенън, З. Бауман, Фр. Джеймсън, М. Мур, Г. Видал) или неприкрито слугински апологетични – Фр. Фукуяма, Зб. Бжежински, С. Хънтингтън, Р. Рорти, П. Бъргър... Други, като А. Тофлър, са профетични и аналитични когато посочват, че всяка седмица във финансовия метаболизъм участват над един трилион US \$ долара и „90 % от тях са чиста спекула“ (Вж. *Toffler, A. Power Shift (Knowledge, wealth and violence at the edge of the 21st century), New York, 1991, II, 5*). Но според Ноам Чомски този трилион „се превърта“ всекидневно на борсите в Токио, Лондон и Ню Йорк.

Питам се още: колко порции неvirtуална и virtуална еротика и порнография могат да понесат напрегнатите до спукване от сексуалния нагон вени на Запада? Хедонистичната параноя несъмнено има свой лимес, своя гранична бариера и **есхатологичните знамения** тук не са само занимателен приказан сюжет! В състояние на нравствена приповдигнатост Жан Бодрияр предвижда, че „един ден Западът ще се сгромоляса, ако не сподели този срам, ако един Конгрес на бедните страни не реши бързо да сподели с нас (западняците), тази (не)символна

привилегия на бедността и катастрофите “(Бодрияр, Ж. *Илюзията за края*. С., 1995, 89). Но не е необходимо **Източният Юг** да отмъщава на **Западния Север** за неговата високомерна и с нищо непредизвикана **асиметрична безчувственост**, както и за добре изчисления му **меркантилен патернализъм**! Не! Достатъчно е да му бъдат посочени господстващият постмодерен индетерминизъм, масовата публична практика на Абсурда, виртуално натрапваната и брутално практикуваната „технология на насилието“, сублимацията на инстинктивните, субрационалните „бесове“ от подземията на човешката менталност в безпомощно изнасилваното Cyberspace (киберпространство) и епидемичния **упадък на ценностите**. Сам Бжежински фиксира срива на „гражданското съзнание“ на западния човек – бягството от всякакъв акт на саможертва за отечеството, от държавните задължения, от рекламираната филантропия, от военната повинност, от чудовищната финансова и социална поляризация, при което „ближният става далечен“. Няма как да не е така, когато 1/5 от нацията прибира 46,5% от БВП, а на най-бедната 1/5 се падат 3,8%! (Вж. *Out of Control (Global Turmoil on the Eve of 21st Century)*, New York, 1993, III, 2).

Що се отнася до **есхатологичния аспект**, прави са постмодернистите, които констатират, че универсализирането на фактите, на данните, на знанията, на информацията е нещо, което предшества тяхното изчезване, защото всяка идея и култура се **универсализират**, преди да изчезнат. С. Хънтингтън (Харвардски университет) пише, че „това, което за Запада е **универсализъм**, означава **империализъм** за останалите цивилизации“ (*Сблъсъкът на цивилизациите*. С., 1999, 260). Че глобализацията от края на ХХ и началото на ХХI век е лош универсализъм никой не се съмнява! Защото тази глобализация всъщност е **технокултурно-идейната съставка на неоимпериализма в съдържанието на либералната тоталитарна демокрация**! Или, както посочва А. Дугин, това е „стратегическа доминация на Запада, разпространение на западната социално-политическа матрица (либералната демокрация) върху целия свят и превръщане на US-въоръжените сили в световен жан-дарм“ (Дугин, А. *Философия политики*. М., 2004, 445). Има подобни оценки в енцикликите на Светия Ватикански престол, в трудовете на либералдемократи като С. Хънтингтън, теоретици на демокрацията като Дж. Сартори, у Ю. Хабермас, Ж. Дерида и др. N. Chomsky нарича USA „мошеническа държава“ и критикува директно US-империализма и

колониализма на подкрепяния от тях израелски ционизъм(*N.Chomsky. Fateful Triangle-The United States, Israel and the Palestinians, London, 1999; Срв. Buhbe, Matthes. Internationale Politik und Gesellschaft, 2, 2001, S. 205*). И което е най-симптоматично – учени от и извън Израел, какъвто е социологът Натан Шнайдер посочват, че погрешната US-близкоизточна политика събужда в международната общественост неизбежното убеждение, че „антиамериканизмът е форма на антисемитизъм“ (*Вж. Watzal, Ludwig. Kritische Fragen an die US-Nahostpolitik, Die Neue Gesellschaft, Frankfurter Hefte, 11, 2001, S. 659*).

Симптом на задаващото се „изчезване“ е и **сривът във смисловите възможности** на постмодерния език – той загубва оразмеряващата си функция в порива на **неразбиращата деструктивност** (*Ж.-Фр. Лиотар*). Днес негласно господства имплицитният постулат, че всичко може да бъде оспорено и категорично отхвърлено. Не поради респектиращите съображения на **Logos**-а (Разум), а заради прищевките и импровизациите на разместените ирационални пластове на **безсъзнателното!** В началото на новия милениум всичко може „да мине“ и то „минава“ под знака на „establishment of Emergency“ (създаване на Непредвидимост). Същото е било и по времето на Римската империя, която малко преди края си изоставя гордата, съразмерна и внушителна смислова определеност на Разума и започва да мънка върху неизповедимото единство на Светата Троица! В Евразия религиозно-философският феномен на **имеславието** се разгръща в Русия едно десетилетие преди краха на Самодържавието, именно защото в катастрофични епохи неизбежно **нараства** интересът към Словото, към **енергемния заряд на думите...** (*Вж. Христов, Л. Руският Логос. С., 2000, 113*). Звездите, Империиите и Човекът са **изотропни във фазата на умирането**: максималното им разширение съответства на тяхната агония, на превръщането им в „червени гиганти“, а после в „бели джуджета“ (*Вж. Богдрияр, Ж., 1995, 131*). В такива условия „кръвното отмъщение“ просто става излишно, защото него го заместват шизофреничната обратимост и подлата непредсказуемост на текущата Действителност! А тя може най-добре да се характеризира с афоризма на Лец – „Сънувах Действителността! Събудих се с облекчение!“

Това, което Западът не винаги съзнава е, че Изтокът по субстанция не е **изолационистки**, нито е **културно асиметричен**, въпреки че исторически винаги е бил маргинализиран и определяван

предимно като полигон за териториални разширения (Lebensraum) и бездънен източник на безценни суровини за живота. От и преди времето на Римската империя Изтокът винаги принудително е бил фрагментиран от интересите на велики държави и империи. Този имперски транснационален натиск исторически необходимо е налагал определени характеристики на жизненото битие в Евразия. Но същото може да се констатира в Афразия (Африко-Азия) и в Латинска Америка. Един от най-устойчивите от тези етнически признаци е **евразийското социално и културно почвеничество** – благоговението, **сакрализирането на родната земя**. Тази инвариантна етнопсихична нагласа е типична за **аграрните народи**, каквито по природа са славянските (А. Хомяков). Такава народопсихична черта номадските, мигриращите и завоевателните етноси не притежават, или при тях тя е по-слабо развита. Битовата, **ландшафтната обусловеност и застопеност** на социалното и духовното почвеничество моделира два негови важни признака: първият, регионална и етнонационална **уседналост** и, вторият, определена психическа – **вътрешна амобилност** (устойчивост на традициите, морала и религиозната вяра). Всъщност тези са традиционните основания, които дейният Запад изтъква, за да укорява Изтока за неговата мечтателна контемплативност (съзерцателност) и ирационално непрактичната му отвлеченост. От своя страна Изтокът, който е субстанциално чужд на „зоологическите инстинкти на егоизма“ (Достоевски, И. Аксаков), на масово персонализираната западна алчност – винаги е подчертавал вярата и силата на нравственото си послание – чак до нивото на **месианизма и всеобщото спасение (apokatastasis)**. Може и да е прав Чоран, когато казва, че у руснаците и у славянските етноси месианството произтича от вътрешната им несигурност и че Русия страда, „защото силно иска да влезе в Историята“, а все не може! (Чоран, Е.-М. *Изкушението да съществуваш*“. С., 1999, 37,40). Но каквито и да са взаимните упреци в миналото и сега в ерата на постмодернизма, несъмнена е разликата между западния и източния духовно-културен хабитус. Изчистени от други примеси, западният полиморфен колониализъм и асимилаторски патернализъм, а тъкмо те са гръбнака на „мисионерството“, имат **дисперсен, експанзивен, дифузен характер**. Духовните послания на Изтока, обратно, имат формата на ерупция – на **духовно-културно, точковидно уседнало, ландшафтно пулсиране** (такива са идеите на будизма,

дзен-будизма (чайнизма), зороастризма, иудаизма и особено на Вселенската църква, например теологемата на монаха Филотей за „Москва – Трети Рим“).

Б) Антиномии в западната демокрация

„Както показва историята, демокрацията без ценности лесно се превръща в **открит или замаскиран тоталитаризъм.**“

Иоан Павел II (Giovanni Paolo II),
Centesimus annus, 1991, 46.

Много са основанията, които ми позволяват да твърдя, че противоречията на реставрационния преход в Евразия не са преходни. Защото са антиномии на прастария свят, на света от времето на *Стария Завет* на *Библията*. Можем напълно спокойно да се абстрахираме от формите на проявите им, стига да обърнем внимание на субстанциалната им предметност. Ако използвам библейската стилистика името на тази антиномичност е Легион.

Тя засяга, **първо**, „свободното движение на хора, идеи и капитали“. Но дали е симетрична тази иначе твърде примамлива теза по азимутите на East-West? Не, тя е **непропорционална и асиметрична** поради ограничителните мерки фиксирани в международни правни документи, „обогатявани“ в принудителните програми на Г7/8, МВФ, СТО, Световната банка и Европейската банка, които регламентират еднопосочното и **нетолерантно** линейно движение от Запад на Изток. Отпадането на прословутите Шенгенски визи дори за цяла Евразия няма да промени битието (живота) на евразийския човек, както не го промени в България, след като тя бе ощастливена с едно широко рекламирано премахване на визите... Защото на мястото на правните документи сега се издигна нова непреодолима преграда – тази на **финансовите ограничения** като резултат от организирания безрасъден процес на **при-аванти-зацията и лумпенизацията на източноевропейското общество**. Може ли някой да предскаже кога ще отпадне тази нова и даже по-страшна Берлинска стена? Не за „връхните 10 000“, а за обикновения източноевропейски, евразийски човек?

Антиномия е, **второ**, добре познатото на философите единство и противоречие между **количеството** и **качеството** в условията на

неокапитализма. За нас, жителите на Евразия, демократичният процес се превърна в **триумф на количеството** за сметка на **качествената страна на живота**. И на човешкото битие в него! Във формата на неосъзнато питагорейство демокрацията превърна Числото в Бог, в Идеал, в хоризонт на мечтите, във висша ценност! Динамиката на числовите аналози преминава през растящите цени, през престъпните покупко-продажби, през подкупния частен и бюрократично-държавен апарат, през грабителската реституция и безумната криминална **приаванти-зация**, през курса на долара, марката, еврото и на нещастния български лев, през мигащите индекси на Доу Джонс, през лихвените проценти оголили българския спестител, през тоталната комерсиализация, през ориенталските пазари и бандитстващите брокери и сарафи – през невиджано алчната спекула и фасциниращата безочлива корупция по висшите етажи на властта...

Но количествено-качествената антиномия има и по-важни дименсии от посочените – и те са **духовни**. „Демокрацията е краен релативизъм и отрицание на Абсолютното – констатира Н. Бердяев – Тя не познава Истината(Бог!) и затова предоставя разкриването ѝ чрез болшинството на гласовете“. Признаването на властта на количеството, идололатрията пред **всеобщото гласуване** са възможни само поради незнанието и неверието в Истината. Демокрацията има секуларен, светски, атеистичен характер, противоположна е на Свещеното и тъкмо поради това е кухо-глухо тотално скептична“ (*Бердяев, Н. Новое Средневековье. М., 1991, 63*). Прав е К. Леонтиев, когато заявява, че „истински мъченици за вярата е имало при турците, но при Белгийската конституция те са невъзможни“! То е и обяснимо когато безбожно охранени „божи хора“, свещеници, безбожно призовават Бога като размахват кандилници и епитрахили във финансови офиси и банки. А Христос изгонва търговците от Божия храм!

Трето, номинално западната демокрация бива рекламирана като свобода и правото да избираш, като **„право на права“** (*Клод Льофор*). За каква свобода става дума тук? Свободата да „познаваш необходимостта“ (*ап. Иоан, Хегел*), да бъдеш „самостоятелен в зависимостта“ (*Н. Хартман*), „да желаеш желанието да стане фактор“ (*Д. Дюи*), да разбираш свободата като „отрицание на необходимостта“ (*Фр. Ницше, Л. Шестов, Ж. П. Сартр*) или като непрестанно „трансцендентизиране в меона“ (*Н. Бердяев*)? Какъв е типът на свободата в „либералната демокрация“, ако си принуден да гласуваш непрекъснато за **много**

партии с една програма! Няма свобода в условията на **плурализъм на партиите и монизъм на програмите им!** Нима не е връх на безсмислието да преизбираш непрекъснато само Нея – вече Властващата Система? Има ли всъщност избор в тези условия? И свободен ли е той? Отговорът е – не! Ако това не ви задоволява, нека чуем Ж.-Фр. Лиотар: “Пробуждането се съдържа в непоносимото чувство (тревогата на Хайдегер), че няма път, който да се следва. Не е важно, че Holzwege водят до никъде. Важното е, че в пустинята, където няма сянка, нито храсталак, не може да има просека и не може да бъде прокаран никакъв път. Тъкмо защото е зависима от тази просека – **има съпротива спрямо метафизиката на Империята...**” (Лиотар Ж.-Фр. *Постмодерни поуки. С., 2002, 94*).

Ако разгърнем трудовете на либерали като Фр. фон Хайек, Дж. Ст. Мил, Дж. Грей, Робърт Нозик, Джоел Файнбърг, Айзия Бърлин, Питър Бъргър можем да достигнем до обобщената от Дж. Грей представа, че „свободен е онзи човек, който притежава нужните му права и привилегии, за да мисли и действа самостоятелно, сам да управлява себе си и да не бъде управляван“ (Gray, J. *Liberalism, Open University Press, USA, 1986, 61*). От подобни дефиниции човек може да си помисли, че заявените права и привилегии са за острова на Робинзон Крузо, а що се отнася до искането **да не бъде управляван**, то това със сигурност не се намира на нашата планета! Особено ако държавата на свободния човек е **правова** и следователно, чрез законите си **нормира и управлява** човешките поведенчески актове. Вероятно J. Gray няма предвид съвременната западна фирмена и корпоративна организация, а някаква другопланетна либерална корпоративност, при която служителите ѝ правят каквото си искат! Но в западния постмодерен свят такова чудо просто не се случва!

Четвърто, свободата на постмодерния човек се изразява предимно в **свободно-асиметричното му равнодушие към ценностите?** Даже като трансцендентност (отвъдност) ценностите са „при нас“, но ние не сме при тях! Това се експлицира твърде настойчиво от характера на Баденската теория на ценностите. Тъжната констатация на постмодерния свят, че точно „метастазираният, клониран, интерактивен индивид **става все по-безразличен** към реалиите“ изглежда непоклатима! Безразличието в постмодерната ера е като проказа проникваща в порите на битието: индиферентност към **институциите** (К. Касториадис ги нарича имагинерни); към **времето** (медиите го преодоляват мигновено

сливайки го в едно неразлично цяло); към **пространството** (TV ви отвежда навсякъде, така, че вие сте никъде и парадоксът тук е, че „съобщението и виртуалният образ **правят** събитието. Несъобщеното и невидяното **не са се случили** – безкрайна възможност за манипулации!); към **пола** (свръхсексуалността бликаща от виртуалната среда смесва половете безразборно, налагайки ви архетиповете на Содом и Гомор, при които за ужас на Достоевски, „всичко е позволено“); към **политиката** (където доксоманията, логореята и триумфът на пошлата посредственост създават хаоса на повърхностното, епидермалното и където „няма нищо Свещено, а само много престъпно“ (*Н. Бердяев*)); към всякакви обществени **обединения с „идеална цел“** (защото всички мимикрират продажно като търгуват, корумпират и деморализират); към **религията**, с безнадеждната ѝ унесеност по Трансцендентното, чиято „Църква е толкова стара и толкова обезсърчена, че вече не вярва в **ничие** спасение“, защото „2000 години с тайната на душите е много дори за нея“ и защото „по чудо запазена досега от изкушението на отвращението, сега тя му се отдава“, но по тази причина „вече и фанатичите я напускат.“ (*Е.-М. Чоран, 1999, 153*). И защото приливните вълни на псевдорелигиозния **демонизъм**, връхлитащ със сектите на Муун, „Слово за живот“, „Бахайската общност“, „Кришна съзнание“, „New Age“ (Нова ера), „Събранията на Бога“, „Verbo“, „Lumen mundi“ и пр. на агресивния мисионерски евангелизъм (протестантизъм) и другите демонологични, синкретични и мистични деноминации, ерозират всекидневно улегналия **религиозен ред-йерархия** на традиционните общества. Вече отбелязах, че демонолатрията (почитането на демони) е най-примитивната форма на оксиденталния (западен) атеизъм и верски архаизъм. А според съвременните евразийци налице е даже „последователна доктринална демонизация на източноевропейската цивилизация във всичките ѝ аспекти...“ Тази е „последната хитрост на **Глобалния Антихрист**“ (*Дугин, А. Мистериите Евразии, В: Абсолютная Родина. М., 1999, 669 – 670*).

Но и този „Нов световен ред“ на Глобалния Антихрист се крепи на „свещена формула“, която е лесна за изричане, но е безкрайно проблематична като **modus vivendi** (начин на живот) – „Духовна независимост (либерализъм) при пълна материална зависимост“! **Асиметричността и антиномичността** на тази западна форма на живота (Lebensform) не предизвикват никакво съмнение. (За понятийните диспо-

зиции на демокрацията *вж.*: Michael, W. *Handlexikon zur Politikwissenschaft, Bonn, 1986, Bd. 237, S.75*). Така е, когато „неолиберални“ „теоретици“ като Майкъл Науман (сътрудник на седмичника „Die Zeit“) се възмущават-хищават от „музейните определения“ на Никлас Луман за „политиката като понятийна диспозиция на староевропейската семантика“ (*Nauman, M. Was ist Politik? Zur Theorie der Bürgergesellschaft, Die Neue Gesellschaft, Frankfurter Hefte, 3, 2001, S.146–147*). А пък ние тук, на границата между Европа и Азия – в Евразия – се изкушаваме да питаме „либералното“ мислене: „А каква семантика прилича и е релевантна на Европа?“ Може би семантиката на „милитарстичния хуманизъм“, на „хуманитарните интервенции“, на „мироопазващите въоръжени до зъби окупационни сили“, или „окупацията на суверенни държави като триумф на свободата“...? Или „трансатлантическата семантика“ на Статуята на свободата, за която Бърнард Шоу пише: „Казват, че съм майстор на иронията и хумора. Но да поставя Статуята на свободата пред входа на Америка – не, това никога не бих се досетил...“

Реверсивно, обратно на това, Е. Левинас, който в размислите си за Аз-а и Другия не се разглежда като „извънземен либерал“, като някакво „либерално зелено човече“, а и защото по произход е евразиец (евреин от Литва) – внася моралния коректив на Другия в срамуващия се от свободата си Аз. **„Свободата, която може да се засрами от себе си, е основата на Истината – посочва той. – Другият не е препятствие, не ме плаши... Той е желаният в моя срам“** (*Левинас, Е. Тоталност и безкрайност. С., 2000, 57*). Такава е и позицията на Ю. Хабермас, според когото свободното „пред-разбиране трябва да се потвърди в **общуването**“ (*Философия на езика и социална теория*). Във „философията на всеединството“ на В. Соловьев срамът и срамуващият се човек са основата на евразийската нравственост. Чрез такова **общуване** „началото на моралното съзнание поставя под въпрос моята свобода“, т.е. прави ме **отговорен!** Пред другите и Другостта! И пред онази другата, трансцендентната, възможната, недостъпната Другост – пред Бога!

Тези **обществено-хуманни и ландшафтно** обусловени нравствени принципи в евразийската етнопсихика според „пасионарната теория“ на Л. Гумилев, обозначават стойността на „**месторазвитието**“ в духовната генеалогия на човеко-етносите (*Вж. Гумилев, Л. Етногенезис и биосфера Земи, Л., 1989, гл. IV*). В този смисъл, мога да се съглася с автори като Матиас Алберт и Еван Андерсън, които отчитат географския

дискурс във формирането на колективната и етническата идентичност: "Териториалната идентичност не е идентичност на територията, а същинската територия на идентичността" – великолепно отбелязва М. Алберт. (Albert, M. *Territorium und Identität. Kollektive Identität und moderner Nationalstaat*, *Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft*, 28(3), 1999, S.17–18; Срв. Anderson, Evan W. *Geopolitics: international boundaries as fighting places*, *Journal of Strategic Studies*, 22(2–3), 1999, p.34). От това следва само, че оцеляването на човешките общности се подчинява на един общ за човека и предчовешките степени на човешкото принцип: за да се **оцелява общностно и обществено е нужна и охрана на териториалната, на ландшафтната цялост** върху които битува народът, нацията, федерацията и пр.

А що се отнася до другите антиномии и асиметрии на западната демокрация; 5) **Формалното** разделение на властите, т.е. липсата на всякакво разделение (основата на тоталитаризма!); 6) Бягството от **пряката демокрация** (Референдум? Ами ако народът каже "не"?); 7) **Делегитимацията** на Властта чрез плурализма на партиите и уеднаквяването на партийните им програми; 8) Моралната и политическата **поквара**, засипваща света чрез глобализираните медии; 9) Култивирането на **духовна празнота**, която довежда до социална безнадеждност; 10) Масираното поощряване на един силно **релативизиран хедонизъм**, основаващ се на очакването за „райски“ пълно задоволяване – тези елементи на антиномичния „демократичен“ Запад не са подвластни; 11) на социално споделени **абсолютни принципи и ценности**, а се подчиняват на порочната практика да се толерира; 12) **Правото на силата** пред силата на правото и елементарната справедливост (на което ще се спра по-долу). Всичко това, както признава дори Зб. Бжежински, може да доведе САЩ и света пред заплахата от тотално разпадане...

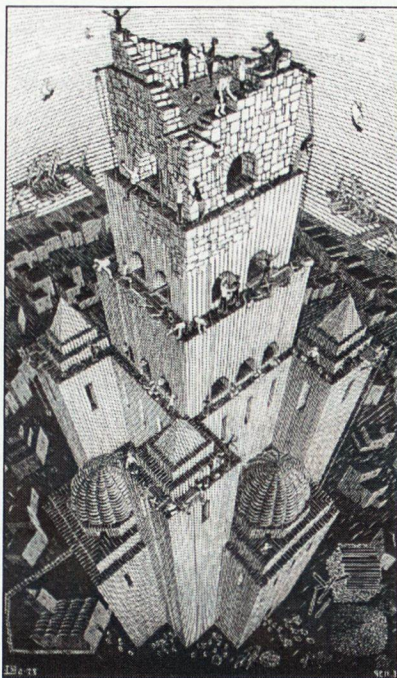
В) Хегемония, лидерство, империализъм или оцеляване?

Аз съм техният водач и **трябва**

да ги следвам!

Легру-Ролен, фр. теоретик на демокрацията

За съжаление днес за всички е очевидно, че US-либералната демокрация поддържа едно отвращаващо съвременния свят толериране на **Правото на Силата** пред силата на правото в международния ред,

превръщайки го в анония и безредие, а с това поставяйки под заплаха **териториалната националната и културната неприкосновеност** на суверенните държави и народи! Открито и безсрамно сега се заговори дори за някакво налагащо се от „международния тероризъм“ **ограничаване на националния суверенитет!** Това буди недоумение и протест дори в обществата на най-демократичните прозападни и в самите западни държави! След 11/09 интелектуалната и нравствено вменяемата част на международната общност изрази съчувствие към случилото се в САЩ. Както се разбира сега (значително по-късно!) от научната и стратегическата дискусия за реалностите в съвременния свят,

това съчувствие към Америка е било посрещнато вътре в нея с една необичайно висока доза подозрения от нейните делови и властови кръгове! „Пристигащите от целия свят декларации в стил „Ние всички сме американци“ – отбелязва Зб.Бжежински – не бяха само израз на истинска съпричастност“, а „уверения за политическа лоялност“ (Бжежински, Зб. Изборът. Глобално господство или глобално лидерство. С., 2004, 13). Каквото и да мисли известният геостратег, с изключение на ислямския, африканския, субкитайския, субиндийския, субсахарския и латиноамериканския свят, които по обясними причини имат основание дори да се радват на случилото се с „Близнаците“ и Пентагона, европейците (с неизбежни изключения!) бяха на страната на Америка в тези трудни часове! Но настроенията в „старата хуманитарна Европа“ и в света като цяло рязко се измениха от съчувствие към възмущение и протест след бруталната инвазия и окупацията на Ирак от САЩ, Англия и присъединилите се към тях „лешояди“ (по думите на Н. Чомски). Погазвайки устава на ООН и изразеното неодобрение на Съвета за сигурност на организацията, „Световният хегемон“ демон-

стрира **Правото на Силата** с една безапелационна арогантност, която изправи срещу него огромни масиви на световното обществено мнение. Както съобщава Н. Чомски, шефът на персонала на Белия дом Андрю Кард, перифразирайки Колин Пауъл още преди окупацията заявил, че „ООН може да заседава и обсъжда, но ние не се нуждаем от нейното позволение“ (Чомски, Н. *Хегемония или оцеляване. Американският стремеж към глобално господство*. С., 2004, 45). „Добрата човешка история“ много добре знае какво се случва и на най-могъщите империи в неизбежния за тях съдбовен час и време при отсъствието на нравствени ценности, човешки обноски и **позволение!** Те се сгромолясват с такъв шум и трясък, че катастрофата им, увеличайки прилепените към тях сателити заедно с нещастните им народи ги обрича на незаслужени (за мнозинството!) и напълно заслужени за властващото малцинство страдания! Тези човешки трагедии се записват внимателно в анализите на историята – за памет и поуки! Обаче анализът, изводите и „запаметяването“, също по утвърдена историческа традиция, рядко се използват от следващите и особено от „имперски настроените поколения“! Такава ориентация е като че и неизбежна там, където винаги се намират пророци-Властитутки (напр. за „края на историята“), които раболепно и услужливо по отношение на Госпожа Системата, пропускат да посочат и да заклеят Дистрибутора на „морковите и тоягите“, Властелина, Хегемона Господаря в нея! Нещо повече, много често дори във „висините на знанието“, те блаженстват в „тимотична и хедонистична наслада“ от наличната господстваща доктрина (в случая либералната демокрация)! Блаженството им кулминира и в „научния“ извод, според който „модерните природни науки демонстрирали, че няма съществено различие между човек и природа, че човек е просто по-високо организирана и по-рационална форма на „жива слуз“ (Фукуяма, Фр. *Краят на историята и последният човек*. С., 1993, 335). Това, разбира се, е великолепно потвърждение за „интелектуалната безизходица на западния либерален релативизъм“, който се оказва неспособен да разграничи достойното човешко същество от предчовешките степени на живото! Така се оформя своеобразно „научно“ въведение към една брутална имперска визия за биологическата непълноценност на по-низшите степени на живото, която в отношенията към „другите“ кулминира в заграбване богатствата на суверенните държави и народи. И това не е недостатък на

егалитарните и недемократичните общества, както му се струва на Фукуяма, а на онези **несправедливи господстващи хегемонистични властови структури**, които в „съгласие“ с природните „науки“ разглеждат човека като „жива слуз“, по отношение на която „всичко е позволено“!

Според Райан Йохансон, съавтор на книгата *Two Hegemonies. Britain 1846 – 1914 and United States 1941 – 2001*, издадена в Обединеното кралство и в САЩ през 2002 г., първоначално понятието „**хегемония**“ е използвано за обозначаване на връзките между Атина и другите гръцки полиси в борбата им против Персия. По-конкретно хегемонизмът на атиняните се е изразявал в това да управляват **съвместно с другите, без да използват политическа сила и натиск**. За други от авторите „хегемония“ означава доминация отвъд/повече от **лидерството** и пониска степен на диктат от **имперската**. Хегемонът прилага и ползва предимства в защитаваните от него сфери, които **не са свързани с търговския обмен**, но така или иначе се придобиват вследствие на политически натиск. А коя е субстанцията на Хегемона? Тя е „**държавата**, налагаща правилата на международната система и установяваща новия политически ред“. Ако се вземат предвид фактите от историята всички така посочени функции предполагат военно присъствие извън „метрополията“ и също такава насиле над по-слаби и незащитени локални държави и общности. Оправдана ли е в такъв случай високотехнологичната милитаристична инвазия в сферите на Локалното, особено ако това се прави за постигане на държавни и национално-егоистични цели, обикновено несръчно прикривани зад някакви либерални принципи? И, което е немаловажно, какви са **конкретните ползи** за обединената около Хегемона коалиция? Тук това, което Зб. Бжежински нарича „съчетаване на традиционния американски идеализъм с трезв прагматизъм относно новите реалности“ (Вж. *Бжежински, Зб. С., 2004, 17–18*), не означава нищо нито за света, нито за имажинерните „коалиционни партньори“. Нищо, тъй като доказва, че просто няма какво да се съчетава, защото на света отдавна му е ясно какво е **американски прагматизъм** (на нас философите, които познаваме възгледите на Ч. Пърс, У. Джеймс и Д. Дюи – още повече!), но светът не познава явлението „**американски идеализъм**“! Както би казал един коренен жител близо до София: „Е те това, никъде го нема“! Следователно, хегемонизмът разбран и описван по този начин, не е нищо друго освен евфемизъм на понятието и, което е по-ужасяващо, на **реалността империализъм!**

Според видния теоретик на френското изборително право Ледру-Ролен демократът трябва да се ръководи от същността на самата идея на демокрацията и тогава той казва: „Аз съм техен водач и **трябва да ги следвам!**“ Кого? Разбира се, Тях, мнозинството, т.е. народа и неговата воля! Когато това е така, има демокрация и думата „популизъм“ не е мръсна дума, както е сега в постмодерната действителност – на **Север от Бедността!** А когато **Имперстващият Господстващ Хегемон** заявява: „Имам Силата и Властта и **трябва да ми се подчинявате!**“ – това е кредото на **Тоталитариста Его-крат** и с него се поставя началото на **псевдодемокрацията и тоталитаризма!** Той всъщност директно ни заявява, че **Nominor leo** (лъвът съществува!) и ако искаме да оцелеем, ние нямаме друг избор, освен да се съобразяваме с неговото заплашително битие! Както великолепно реагира Дж. Сартори, фактът, че лъвовете съществуват е неоспорим, но „ако сме в състояние да ги затворим, защо трябва да им позволяваме да се разхождат на воля?“ (Вж. Сартори, Дж. *Теория на демокрацията. С., 1992, т. 2, 28*). Иначе това, което ни очаква е **тоталитарната демокрация**, но не отнесена към един аспект от „тоталитарното минало на социализма“, а към **етатичната „либерална демокрация“**. Защото същинската, атинската, древната демокрация е била **недържавна**, т.е. публична, гражданска, а съвременната и особено постмодерната US-либерална демокрация не може да бъде друга, освен **държавна** (*Цит. съч., 199*). В „посмодерното днес“ тя не се интересува какво мисли „публикумът“! За него тя е подготвила занимателно-отклоняващи вниманието щедро финансирани залъгалки като масов спорт (футбол), изобилие от реклами на „излишното“ за текущия живот, изкривена радио-информация за света, съчетана с целенасочената му визуална TV фрагментация (деформация) и пр. Прословутите US-свободни медии (Вж. *Медиите под контрол* на Н. Чомски!) почти винаги са склонни да осигуряват „душевен“ комфорт на Госпожа Либералната Система казвайки само това, което трябва да бъде казано и **Тя иска да чуе**, и виждайки онова, което **Тя иска да види!** За по-невнимателните реципиенти (слушатели и зрители) се използват и прагматично добре работещите съчетания „чуваш това, което не виждаш“ и „виждаш онова, което не чуваш“! Обаче, етатизирането на обществената структура и на идейната уредба, на публичната власт и на нейните институции има само един резултат – неизбежното конституиране на **тоталитарно общество**, в което хегемонистичните принципи на властване при подходящи условия

много лесно прерастват в **експанзивен интернационален империализъм**. И ако току-що казаното е недостатъчно, за да Ви убеди, ето и една „американски прагматична“ съпоставка публикувана в Интернет за хегемонно-имперските похвати в хода на две събития, отдалечени едно от друго на 86 години през изминалия XX и настоящия XXI век:

Послание на генерал Ф. С. Мауд (Англия) към народа на Месопотамия 19 март 1917 г.:

„Нашите армии няма да влязат във вашите градове и земи като завоеватели или врагове, а като освободители. Нашето правителство не иска от вас да наложите чужди институции. Ние искаме да просперираме както в миналото, когато земите ви бяха богати, когато прародителите ви даваха на света литература, наука, изкуство и когато Багдад беше едно от чудесата на света... Ние се надяваме, че стремежите на вашите философи и писатели ще бъдат осъществени и народът на Багдад още веднъж ще се издигне, радвайки се на своето богатство при институции, които са в хармония с вашите свещени закони и национални идеали.“

**Обръщение на Дж. У. Буш (САЩ)
към народа на Ирак, 4 април, 2003:**

„Правителството на Ирак и бъдещето на вашата страна скоро ще ви принадлежат“. Ние ще сложим край на бруталния режим, така че иракчаните да живеят в безопасност. Ние ще уважим вашите големи религиозни традиции, чиито принципи на равенство и състрадание са необходими за бъдещето на Ирак. Ние ще ви помогнем да изградите мирно и представително правителство, което ще защитава правата на всички граждани. И когато нашите военни сили ви напуснат, Ирак ще продължи напред като обединена, независима и суверенна нация, която е възвърнала своето уважавано място в света. Вие сте добър и талантлив народ, наследник на велика цивилизация, която е дала много на човечеството...“

Четейки тези плагиатски съвпадащи хрисими „агнешко-вълчи“ обръщения на английския и американския завоевател към народа на великата академско-вавилонска цивилизация, не ни остава нищо друго освен да извадим носните кърпи и да изтрием закапалите си сълзи на умиление от добронамереността, усърдието и благия подход на окър-

вавените „освободители“! Дали тук става дума за отговорен и легитимен **хегемонизъм**, за умерено, но законосъобразно **лидерство** или просто за един брутален, лицемерен, **имперски диктаторски ултиматум** на победилния Завоевател към покорения народ? Има ли покореният народ друга алтернатива, друг избор, освен да се поклони на Силата и да напълни бездънните ѝ джобове (напр. петроловози) с богатствата на своята страна? Отговорът е еднозначен! **Vae victis!** (Тежко на победените!).

Да се бандитства и граби от несметните богатствата, от свещените храмове и реликви на културното наследство в Двуречието, където религиозният фактор винаги е доминирал над останалите прояви на духа, да се поругават светините на ислямския свят, да се разрушава инфраструктурата на древните пътища, всеки камък от които е свещен, защото по тях се е правила историята, да се разстрелват целенасочено големи групи от мирни граждани-сватбари и отделни лидери, дори когато са на инвалидни колички („хуманитарни практики“ прилагани и в Ирак, Афганистан, Палестина, Косово, Ел Салвадор, Колумбия, Никарагуа, Гренада, Индонезия, Източен Тимор...), да се изтезават с наслада невинни затворници (в скандалния иракски затвор „Абу Гариб“, в американската база „Гуантанамо“ в Куба), като се подлагат на унижаващи човешкото достойнство физически и еротични инквизиции категорично забранени в общоприети международни документи! И това точно в един източен свят, който счита такива прояви за кошунствен грях...!

Тези „освободителни“ дела и „хуманитарни“ интервенции в началото на XXI век разстреляха морално пред Съда на Разума и на Световното обществено мнение САЩ и техните жалки съюзници! Те доказаха на света това, което той и без това знае – че САЩ са **Refugium peccatorum** – Убежище за грешници! **Quelle misere!** (Какво убожество!). Даже такива несъмнени апологети на западните ценности като С. Хънтингтън и А. Гидънс в един диспут проведен в италианския институт Аспен (публикуван в *New Perspectives Quarterly* – март 2004), констатираха, че днес светът е изправен пред **пропастта между Силата и Законността!** И двамата разбират, че едно „ефективно управление на Хегемона е възможно само ако Силата и Легитимността са заедно!“ Хънтингтън подчертава, че „сега САЩ имат Силата, но в очите на по-голямата част от света им липсва Законност“. В дългосрочен план обаче

е несъмнено, че Силата, която съществува без Легитимност може да има само вредни ефекти и последици! Както пише още Ж. Ж. Русо: „Силният никога не е достатъчно силен, за да остане винаги господар, освен ако не обърне могъществото си в право, а подчинението в задължение!“ Така си е, обединението, синтезирането на Силата и Легитимността е фундаментален въпрос за домогванията на US-Империята до Глобалната, до Планетарната Власт! По тази причина с минимален риск мога да прогнозирам, че една от следващите стъпки на Империята в международен контекст ще бъде насочена към инкорпориране на държави-марионетки, в които доминацията на САЩ е несъмнена в състава на Съвета за сигурност към ООН. С техните послушни гласове прословутият американски прагматизъм ще се опита да придаде легитимност, да узакони вече стореното Зло, за да се легализират варварските окупации!

Що се отнася до другите подобни възможности, които ще използва безконтролната Глобална Власт, те много вероятно също могат да ескалират в посока несъвпадаща с очакванията на световното обществено мнение. Става дума за официалното въвеждане в доктрината за Националната стратегия за сигурност на САЩ през 2002 г. на и без това вече практикуваната **„превантивна война“** или **„изпреварваща война“**! В този документ на американската администрация се узаконява **„употребата на сила за отстраняване на всяко предполагаемо предизвикателство, насочено срещу глобалната хегемония на САЩ“** (*Чомски, Н. Хегемония или оцеляване. Американският стремеж към глобално господство, С., 2004, 9–10*). Това, както заявяват геостратегическите анализатори, ще бъде **„стратегия, която ще позволява изпреварваща война** срещу спешни, непосредствени и сериозни заплахи, необходима на САЩ и западната общност, когато враговете не могат да бъдат разубедени по нормален начин“! Тази платформа е много удобна, защото светът вече знае, че държави като Гренада, Панама, Никарагуа, Ел Салвадор, Колумбия, Чили, бивша Югославия, Индонезия, Източен Тимор, Афганистан, Ирак, а в предвидимо бъдеще Иран, Сирия, Либия, Северна Корея и въобще всяка държава, която САЩ ще назоват и посочат – всички тези **държави-лилипути** са страшна опасност за **недостъпния Гъливер**, защитен географски от двата най-големи океана на планетата Земя!

Обаче „старата Европа“ и нейните интелектуалци все пак ще помнят и ще реанимират хуманните идеи на древната римска юриспруденция, на Ж. Ж. Русо, Ш. Монтескьо и на М. Вебер, че ако Западът има с какво да се гордее, това не са „териториалните разширения“ във формата на „кръстоносни антихристиянски или антиислямски (петролни) походи“, нито Карловите империи, нито „геостратегическите алианси“ (НАТО) или „Съединените европейски щати“ (Европейския съюз), а **Върховенството на Закона като въплъщение на Обективния Разум**, отразен в международно консенсусно приети и признати нормативни актове и документи на ООН!

Антъни Гидънс е прав, когато обръща внимание върху типове тероризъм в „постстудения период“ на световното развитие – местен, локален, свързан с националната идентичност, с религията, „Държавно-локален“ и пр. Но той не откроява и не посочва „новия геополитически, държавен, хегемонистичен, по същество **глобален империалистически тероризъм**“! Ако към тези определения се прибави и предикатът „**коалиционен**“ към **тероризма** – картината би била относително пълна! Изглежда непълнотата на „ландшафта“ е като че най-добре обяснима с пълното отсъствие на иначе практикувани на всички равнища на социума отношения между „причината и следствието“. По-точно, никой от крайните апологети на „либералната демокрация“ не поставя и въобще не обсъжда въпроса: „Кои са причините и какви са следствията от упражнявания **американски държавен тероризъм** спрямо суверенни, но слабо защитени държави?“ Пълното отсъствие и на въпроса: „Защо в крайна сметка се бунтуват народите и излъчват свои камикадзета?“ е достатъчно доказателство за неудобния, но иначе предвидим отговор! Защото никой не се бунтува против Доброто, нали? Не по-малко неудобен е и въпросът: „Борбата за свободата на своята родина защита на човешките права ли е и защо, по „американски прагматичен маниер“, тя винаги трябва да се таксува като „тероризъм“?“

Внимателното обглеждане на международния политически и духовен ландшафт не открива и никакво привиждащо се на С. Хънтингтън и П. Бъргър „глобално възраждане на религията“! Но дори и то да съществува в определени региони или в дадени вероизповедания – това не може да бъде основание и оправдание за **международно не-санкционирани от Закона, Правото и Морала** вероломни интервенции и окупации в неоколониален и чисто староимпериалистически маниер!

Хънтингтън, който е краен либералдемократ и теоретик на американското стратегическо превъзходство е на път направо да размее света със заявлението си, че САЩ са на първо място по ниво на религиозност измежду 17 изследвани страни с коефициент 1,7 пред Италия, Испания, Полша, Ирландия, Великобритания, Франция и Германия! За съжаление той предвидливо е пропуснал да ни съобщи „сериозната институция“, която се е добрала до толкова нужните му проценти и коефициенти! А по-достоверните източници проведени от отговорни социологически агенции представят следната картина за честотата на посещаемост на църквите в католическите страни: **веднъж годишно/никога** – Белгия (4/52%), Франция (7/59%), Ирландия (1/5%), Италия (4/19%), Португалия (4/47%) и Испания (4/38%)! За страните със смесени вероизповедания картината е следната: Великобритания (8/56%), Германия (9/41%), Холандия (5/47%), Северна Ирландия (7/18%), САЩ (3/63%); (*Cum. no Seena Ashford & Noel Timms, What Europe Thinks: A Study of Western European Values, Dartmouth, 1996*). Изглежда геостратезите в САЩ имат някаква своя представа за **Святост, Сакралност и Божественост!** Те очевидно не знаят или нарочно не искат да забележат, че религията се възбужда там и тогава, където и когато на суверенните граници на Родината се възправя **Въоръженият Глобален Каубой-Нашественик!** Само в такава ситуация и констелация нормалният човек с основание се сеща, че е будист, мюсюлманин, православен християнин, или просто инстинктивно и традиционно вярващ в местната религия човек! Че вярва, изповядва и практикува принципите на националните традиции и обичаи, вярата на прадедите си и на своите светци, а не на някакви агресивни, чужди, заплашващи го непонятни „либерални ценности“! Навсякъде в света в нормална обстановка религията е в латентно състояние до момента, в който на близкия хоризонт не се очертае **Външната Опасност!**

В някои западни медии напоследък по разбираеми причини целенасочено и преднамерено се преекспонира и фокусира **растежът на исляма**, особено в бедните и гъсто населени райони на света. Тази „новина“ контрастира на фона на данните, внушаващи ни, че християнството е в сериозен упадък. А именно: Европа – старият център на християнския свят, преживява забележим спад в раждаемостта, налице е противопоставяне на различните конгрегации и увеличаващ се вътрешно-църковен секуларизъм, паралелно с мощните постмодерни

вълни на потребителския секуларизъм. В Северна Америка скандали като този в католическата църква, свързан със sex-любиви клирици, ни предупреждават, че вярата е в опасност. Но всичко това пренебрегва света извън Запада. Както обяснява Филип Дженкинс в новата си книга „*The Next Christendom*“ (2002), най-голямото християнско население днес се намира в Африка и Латинска Америка и то продължава да расте със забележими темпове. Като резултат на своето „разнообразие и жизненост, на своето глобално разпространение и свързаност с най-бързо развиващите се общества – християнството има шанс да остави дълбок отпечатък и върху XXI век“ – отбелязва Дженкинс и в списание *The Atlantic Monthly*. Според някои стистики през 1900 година в Африка е имало 10 милиона християни или около 10 % от общото население. Днес същият континент е дом на 360 милиона християни от 784 милионното население, т.е. около 46%. В Латинска Америка има 480 милиона християни, а в Азия още 313 милиона. През 2025 година християните ще бъдат най-голямото вероизповедание в света с 2.6 билиона души, половината от които в Латинска Америка и Африка, и още 17 процента в Азия. Както отбелязва Дженкинс, този бум ще преформулира значението на регионите, политиката им, а и самото християнство. Докато либералният и светски Запад от дълго време провежда реформи в своите църкви, бързо растящото християнско население в южното полукълбо се събира в все по-радикални и екзотични секти или пък се връща към по-консервативните форми като тези на католицизма. Как ще се отрази това разцепване върху управляващите институции във Ватикана остава неясно. Влиянието на християнството в страни, които се демократизират е осезателно и религията продължава да играе важна роля в оформянето им като нации. Данните изглеждат окуражаващи поради факта, че африканските, латиноамериканските и азиатските църковни лидери, използват своята популярност, за да включат християнските принципи на справедливостта и морала в политическите реалности, така както южноафриканските църкви участваха в премахването на расизма, апартеида и социалната несправедливост. В същото време обаче тези нации ще са изправени в бъдеще и пред въпросите свързани с отделянето на църквата от държавата или с толерантността към другите религиозни малцинства. С растежа на исляма в същите райони е възможно да нараства и възможността за повече конфликти като този в Руанда, Судан, Нигерия и Индонезия.

Какво означава това за традиционните християнски центрове Европа и Северна Америка? Определено християнството се придвижва към Африка, Латинска Америка и Азия, въпреки че по един интересен начин новите последователи обръщат религията пак към Европа и САЩ. Спадът на раждаемостта в Европа довежда до по-голяма имиграция, голяма част от която идва от активните християни в най-бедните региони като Африка. Това вече е факт например относно Лондонския *Кингсгей Християнски Център*, създаден през 1992 година от един нигерийски пастор, който в момента е най-голямата църква в Британия, създадена след 1861 година. Америка, със своята бързо увеличаваща се раждаемост и имиграция, очевидно също ще продължи да поддържа растежа на християнството. Дори с цялото си религиозно и псевдорелигиозно разнообразие, в САЩ броят на юдеите, мюсюлманите, будистите и хиндуистите остава извънредно малък – около 4-5 % от населението и изглежда това положение ще се запази в бъдеще. Америка не преживява африканския християнски „бум“, но жизнеността и промяната, които са характерен белег на протестантско-евангелисткия вариант на християнството в САЩ, ще продължат да влияят върху развитието на страната. С още по-голяма сигурност може да се очаква, че Америка ще продължи, както и досега, да **мултиплицира парарелигиозни култове, езотерични и демонологични образувания на евангелистко-протестантска основа и ще продължи инфилтрирането им в Латинска Америка и Афразия**. Естествено не от изблик на религиозно благочестие или от морални съображения, които в посочените парарелигиозни общности отсъстват по принцип, а защото тези образувания биват използвани от хората на ЦРУ и ФБР за пролиферация на либералните „ценности“ по време на изборните кампании в онези региони и държави, населени с „деца, които трябва да бъдат водени за ръчичка“ (по терминологията на американската администрация).

Паралелно с това не може също да се отрече, че в света наистина има локален **религиозен фундаментализъм** в различни разцветки и форми. Причините за съществуването му са по-често външни и порядко вътрешни. Би било кощунствено поради този факт обаче, да не се забелязва една извънрелигиозна, **секуларизирана форма на фундаментализъм**, която не само може, но и вече стряска съня на огромен брой не задължително религиозни хора по света. Името на това зловещо явление е **Глобален Либерално-Тоталитарен Имперски Фундамен-**

талиزم „Trade mark“ – USA! Този тип фундаментализъм не иска да разбере, че хората не желаят и не приемат нито религия, нито „свобода“ чрез външно насилие, не искат космополитни „ценности“, които ликвидират бащините, локалните ценности, утвърждавани с хилядолетия! Идентично е мнението на Миша Брумлик, според който „САЩ и част от европейските правителства повтарят онази имперска политика“, забравяща, че „демократичната свобода не се създава чрез насилие отвън!“ (*Brumlik, M. Das Projekt einer europäischen Kulturnation, Neue Gesellschaft, Frankfurter Hefte, 7–8, 2003, S.8–9*). Такава е и идеята, която многократно отстоявам тук: **Глобализмът като вмением универсализъм предполага симетрични отношения между „Глобалното“ и „Локалното“ във формата на диалогична и консенсусна Глобализация!** Тогава нито Глобализмът, нито Универсализмът са нещо заплашително, защото предполагат взаимно приемлив пренос и обмен на култури, религии, ценности и цивилизационни особености!

„Тежката артилерия“ във философията и хуманитаристиката на Европа в лицето на Ю. Хабермас, Ж. Дерида, Ж.-Фр. Лиотар, З. Бауман, Сеймор Липс, Умберто Еко и др., а напоследък изненадващо и Р. Рорти (САЩ), се противопостави на „имперско-хегемонистичния **унилатерализъм** на САЩ“ (За това съобщиха влиятелният немски *Frankfurter Allgemeine Zeitung* и френският *La Liberation* през май 2003). Еднополюсният свят изобщо не съответства на един от най-важните принципи на „самозабравилата се либералната демокрация“ – плурализма! Улавяйки настроеността на нравствено мислеща Европа, тези публикации на уважаваните интелектуалци буквално подготвиха 15 февруари 2003, когато европейските и световните площади, булеварди и улици бяха заляни от протестиращи хора срещу надвисналата заплаха от окупация на Ирак! Хабермас и Дерида призоваваха за укрепване на ООН и международните финансови организации, за да стопират „разгръщането на лошия империализъм“ (*Derpuga*). Даже американецът Р. Рорти, философ-прагматик и бивш социалист в публикация в „*Süddeutsche Zeitung*“ заяви, че „американските хегемонисти не само ще влошат терористичната обстановка, но могат да предизвикат и ядрен конфликт с Русия и Китай“. Европа не бива и не може, поради сегашните си финансови ресурси, да се противопоставя на САЩ, но Световният Хегемон също трябва да гледа в бъдещето, където несъмнено трябва да се примирява с един **мултилатерален свят!** В този отдавна очертал

се многополюсен свят световни сили като Русия, Китай, Япония, Индия, Пакистан и целият ислямски ареал не могат да бъдат изключвани от глобалните геостратегически анализи! Р. Рорти е прав когато писа, че и „Европейският съюз трябва да покаже на света нова визия за бъдещето, към която Вашингтон сега се отнася с насмешка“. Но в новия си териториален, демографски, технологичен и финансово-производствен формат Европейският съюз би могъл да се превърне в сериозен конкурент на САЩ в световните дела. И докато процесите на интеграция в Европа се развиват, привържениците на „дясната демонология“ не трябва да се обиждат на влиятелните европейски вестници, които ги характеризират, трябва да кажа твърде меко, като „неоконсерватори“, т.е. „ястреби“ (Вж. *Financial Times*, 5 march, 2003)!

Съвременната Глобализация би могла да разчита на някакъв успех само доколкото **не се базира на хегемонистично-имперската „унилатерална стратегия“**. Парадоксално е, но еднополюсната стратегия сега изглежда като окуцян реликт на „двуполусната Студена война“, която може и да е била оправдана след края на „горещата“ Втора световна война, но днес този реликт е напълно неподходящ за посткомунистическата епоха в международните отношения. Никакви други, освен себични и шовинистични мотиви не могат да оправдават изразходването на колосални финансови средства за цели, които са преследвани в епоха на взаимни бивалентни военни предизвикателства и „дързости“ (напр. ракетната криза около Куба), които сега отсъстват поради отпадането на „съветската заплаха“. Ако това не се отчита в „унилатералната стратегия“ на „горделивия Хегемон“, тогава може да му се случи онова нещо, за което го предупреждава един „вътрешен човек“ – Хенри Кисинджър: „Всяка хегемонистична империя автоматично поражда **всеобща съпротива и омраза**, които по-рано или по-късно я изтощават и ликвидират“.

Днес всеки геостратегически и „глобален реализъм“ е длъжен да си дава сметка, че повсеместната омраза към Америка не е прост статистически факт, а действително и заплашително явление и доказателство, че онези кръгове, които я управляват със сигурност не ѝ готвят добро бъдеще! Даже такъв краен либералдемократ като Ф.Фукуяма, който в „*Our Posthuman Future*“ заяви, че „частната собственост е част от човешката природа“ (безкрайно оспорима теза!), беше принуден да признае, че „11.09 напомни на хората, че има и други неща, към които

можем да се стремим, към които да гледаме с упование. Пожарникарите в Световния търговски център, които печелят по 40 000 \$ годишно (нищо в сравнение с милиардите на Б.Гейтс), показаха, че има и други човешки добродетели, които са важни. Патриотизмът предизвикан от атаката ни припомни, че съществува и тази **колективна страна**, при която има както индивидуална свобода, така и споделена уязвимост и отговорност... Интересно е, че алуистичното чувство не е изчезнало“ (Интервю с Фукуяма взето през 2002 от Ендрю Нортън за австралийския *Център за независими изследвания*). Много изкусително за елементарния критицизъм е да „опъне ушите“ на Фукуяма за подобни признания, които идват едва когато върху обичната му либерална демокрация се стоварва отмъстителният гняв на лишените от собственост и благополучие „религиозно-регионални сили“. Пропускайки тази критична възможност обаче, не мога да не споделя учудването си, че чисто човешката загриженост и състрадателност наистина все още не са изчезнали в едно общество, което може в едно и също време да прогонва чувството за общност (общинност) като свойство на „недемократичните държави“ и да им се възхищава, когато Страданието връхлети върху толкова „благоденстващите“ демокрации! На Изток житейската и религиозната мъдрост, че **„истинското Познание е рожба на Голямото Страдание“** е стара поне няколко хилядолетия преди появяването на държавата САЩ.

Днес обаче на глобализацията се свят му е нужно такова познание, което би му спестило едно още глобално-неизвестно, но твърде предвидимо състояние! Нужно му е да узнае не само структурно сложната диалектика на хегемонията, лидерството и на империализма, а да разбере и предвиди възможностите за **Глобалното Оцеляване!** Звучи страховито, но е напълно реалистично предвид чудовищната мощ на ядреното оръжие – вече достатъчно разпространено на Земята и контролирано от военни сателити в околземна орбита! Оцеляването на космически глобално ниво като проблем на универсалистски хуманистичната философия включва сложни многопластови равнища и възможности за концептуализации. През изтеклия ХХ век някои от най-тревожните от тях бяха инкорпорирани в многогодишните изследвания на известния с научната си добросъвестност „Римски клуб“. Други по-мощни – като космическата експанзия на Земята в дълбините на Вселената още преди изчерпването на слънчевата енергия и

придружаващата я галактическа катастрофа – са проблематизирани през XIX век от руския „научно-религиозен“ философ Н. Фьодоров (Вж. Христов, Л. Руският Логос. Философия и религия, С., 2000.) Тези профетични нива и концептуализации отчасти вече са и апробирани от съвременната космическа технология във формата на „ракетни протези“, които според „Една постмодерна приказка“ на Лиотар „ще са способни да продължат живота на Системата след изчезването на енергийните ресурси на Слънцето и с това ще са решаващи за **оцеляването** на живите системи и на хората“ (Вж. Лиотар, Ж.-Фр. Постмодерни поуки, С., 2002, 79). Те все още остават непопулярни за широката общественост. За по-близките до нас времена обаче, **оцеляването** има значение като **общопланетарна междудържавна геостратегия за създаване на справедлив световен ред, който да гарантира общата сигурност!** Този „голям разказ“, или „приказка“ (по терминологията на Лиотар), тази предполагаема възможност отново разделя „унилатералния свят“ биполярно – като отношение между **Глобалното и Локалното!** И тук, в посмодерната „световна среда“ предвидимо е, че отговорите на Глобалното и тези на Локалното няма да съвпадат и отново ще бъдат биполярно асиметрични!

Оцеляването от семантична гледна точка имплицира значението за „о-цялост-яване“, т.е за **съхраняването на цялостта** – хомеостазиса на предмета, явлението или на живия (човешкия) организъм. А доколкото става въпрос за оцеляването на човечеството, естествено е, че става дума за **същността на хуманистичното възприемане на действителността**. Но тъй като хуманизмът като всяко човешко явление може да се разбира амбивалентно (в духа на вкусно-хапливия афоризъм, че в „страната на канибалите човекът е най-висша ценност!“), оцеляването никога не е напълно гарантирано, ако не се отчитат времето, топосът (географският ландшафт, пространството) и ...контекстът на „силовите линии“, в които хуманизмът може, или е на път да стане възможен!

Така твърде вероятно е да се окаже, както всъщност и е, че за „Глобалното“ и „Локалното“ оцеляването е нещо твърде различно! „Американската хегемония днес е реалност – констатира Зб. Бжежински – Единствено мислимото понастоящем „световно правителство“ е **глобалната диктатура на Съединените щати** – едно твърде нестабилно и в крайна сметка противоречащо на американските интереси начинание... Затова **глобалната общност със споделени интереси** е не само

възможна, а и желана цел. Споделеният интерес предполага равновесие между облаги и отговорности, легитимно овластяване, а не диктат... Господството като самоцел е задънена улица. Приемането на американското лидерство от другите е *conditio sine qua non* за избягване на хаоса“ (Бжежински, Зб. *Изборът. Глобално господство или глобално лидерство*, С., 2004, 246–253). Всички тези реалистично-благи заявления на видния анализатор и геостратег обаче пропускат **Волята на Локалното**, Националното и интересите на „другите“, които нямат никакво желание да бъдат принудително инкорпорирани в някаква имагинерна „глобална общност със споделени интереси“! Светът на Локалното не иска **Господар в ролята на Наставник по живеене**, не иска **Ментор със съмнителни ценности** или **меркантилен Медиатор на неприемливи интереси**! Светът на Локалното не иска да бъде лекуван с лекарство, които сами носят вирусите на болестта (СПИН-ът не е родом от Изток, нали?!). Светът на Локалното не желае и не приема американското лидерство като „условие, без което не може“ – *conditio sine qua non*! Нещо повече, Светът на Локалното е убеден в противното на онова, с което го плаши Бжежински – че без Господаря-Лидер щял да настъпи някакъв световен хаос! Тъкмо обратното, Локалното е убедено, че Хаосът на планетата Земя настъпва винаги там, където се появят вездещите господарско-лидерски американски интереси! Там и тогава възникват междуетническите стълкновения, там излиза от привичната си метафизична летаргия религията, там надига гордата си свободна осанка национализмът! Там започва да бушува освободителната борба – **контратероризмът на Локалното**! Светът още от библейските времена живее естествено само когато никой не го насилва, окупира, завладява, асимилира, хомогенизира et.cet. Всичко останало противоречи на „естеството“! Всичко останало е просто егоистичен, бездънен апетит за чужди територии, ресурси (полезни изкопаеми и евтин човешки труд), власт и диктатура! Хегемонизмът, колкото и да се уповава на някакви „общности със споделени интереси“ си остава просто **великодържавен империализъм, жаден за световно господство**! Затова в този си модус **Неговата Глобализация не е нищо друго освен Универсално Нарушаване на Човешките Права**!

Много смехотворни са и псевдокултурните амбиции на Глобалния Хегемон – напр. господството на английския език като „световен език“ (да не би този език да е американски?), чрез което светът вече

ставал „унилингвистичен“, че вече масово бил обул американските дънки, че слушал американската поп, рок и рапмузика, че гледал американските филми и сериали и пр. Тази „културна съблазън made in America“, която се привижда на Бжежински като притегателно средство за младите поколения не произтича от някакво културно превъзходство, а е страничен **отпаден субпродукт на действителната глобална хегемония**. Върхлитащите върху света глобални имперски импулси са същият този „лайфстайл“(Lifestyle), който носейки на гърба си **Кока-колониализацията**, има нужда от „Дисни“, от „Макдоналдс“, „Марлборо“, „Майкрософт“, „Интел“, от плоско-елементарните сюжети на прескъпите филми-илюзии като „Далас“, „Спасители на плажа“, „Дързост и красота“ и пр. (Вж. Бжежински, *Зб.*, 2004, 208–230). Локалното (неамериканското) не може и не иска да пречи на нечестивите шизофренични имагинации на „гениите на ефимерното“, на „факирите на повърхностното“ от Холивуд! То няма нищо против Америка да ги награждава в някаква си „академия“ на разголената до дъно посредственост! То няма нищо против Америка да им се наслаждава докато дъвче висококачествени пуканки, както това стана по време на знаменития концерт на световно известния тенор Лучано Павароти в Ню Йорк през 1998 г.! Онова, което Локалното може, казва и трябва да казва най-добронамерено на върхлитащата го **Глобална Масова Субкултура** се свежда до старата латинска сентенция: **Noli me tangere!** (Не ме докосвай)!

Тъкмо затова мисля и повтарям, че пътят, който трябва да следваме в Евразия, е свързан с принципите на **симетричната толерантност и културно-идентификационната симетричност** в общия духовно-идеен Универсум – пътя на същинския, на **Добрия Универсализъм, на Нравствената Глобализация и Глобалокация!** Светът и Историята все пак са консистентни, пластични и Спасението може би ще дойде от онези духовни и социални сили, които ще напишат в програмите си: „**Не на Неизбежното! Да – на Възможното!**“ US-либералната демокрация не е неизбежна, не е Фатум, не е Съдба за света, тя е трансатлантическа западна **социална параноя** с маниакални **тоталитарни имперски акценти**, която трябва да бъде лекувана и възпирана в този й заплашително-асимиляторски вид от истински свободните и вмениями духовни сили на света!

Eine andere Welt ist möglich! (Един друг свят е възможен!).

Човечеството винаги е имало на разположение **Универсални и Глобалокално утвърдени Абсолютни Нравствени Ценности**, които хилядолетия наред са конституирали **Световния Ред, Морала и Истината** и са осъждали **Безредието, Насилието и Лъжата!** US-Глобалният Антихрист няма сили да превъзмогне тези трансцендентно непоклатими ценности! В Евразия, на Изток, тази Възможност, тази Вяра и това очакване имат дълбоки философски и духовно-религиозни корени...

ЛИТЕРАТУРА

1. **Albert, Mathias.** Territorium und Identität. Kollektive Identität und moderner Nationalstaat, Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft, 28(3). Wien, 1999.
2. **Anderson, Evan.** Geopolitics: international boundaries as fighting places, Journal of Strategic Studies, 22(2-3). London, 1999.
3. **Bauman, Zygmunt.** Postmodernity and its Discontents. London, 1997.
4. **Beck, U.** Das Demokratie-Dilemma im Zeitalter der Globalisierung. Aus Politik und Zeitgeschichte, 9, 1998.
5. **Brzezinski, Zb.** The Choice: Global Domination or Global Leadership. Basic Books, 2004.
6. **Brzezinski, Zb.** The Grand Chessboard (American Primacy and Its Geostategic Imperatives). Basic Books, 1997.
7. **Brzezinski, Zb.** Out of Control (Global Turmoil on the Eve of 21st Century). New York, 1993.
8. **Cerny, Philip G.** Globalization and the erosion of democracy, European Journal of Political Research, 36(1), 1999.
9. **Chomsky, N.** Fateful Triangle-The United States, Israel and the Palestinians. London, 1999.
10. **Dahrendorf, R.** Die Krisen der Demokratie (Ein Geschprach). München, 2002.
11. **Furet, F.** Democracy and utopia, Journal of Democracy, 1. London, 1998.
12. **Glass, James M.** Two models of political organization. Collaboration versus resistance, American Behavioral Scientist, 43(2), 1999.
13. **Glotz, P.** Europäische Identität. Fine Spekulation, Die Neue Gesellschaft. Frankfurter Hefte, 3, 1999.
14. **Gray, J.** Liberalism, Open University Press, USA, 1986.
15. **Leggewie, Claus.** Globalisierung versus Hegemonie (Zur Zukunft der transatlantischen Beziehungen, Internationale Politik und Gesellschaft, 1, 2003.

16. **Main, Linda.** The global information infrastructure: empowerment or imperialism, *Third World Quarterly – Journal of Emerging Areas*, 2, 2001.
17. **Melchior, Josef.** Demokratietheorie und Globalisierung. Anstöße zur Diskussion, *Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft*, 28(2), 1999.
18. **Messner, D.** Globalisierung, Global Governance und Entwicklungspolitik, *Politik und Gesellschaft*, 1, 1999.
19. **Michael, Wolfgang.** Handlexikon zur Politikwissenschaft. Bonn, 1986, Bd. 237.
20. **Miles, Steven.** Youth Lifestyles in a Changing World, University of Plymouth, 2000.
21. **Nauman, Michael.** Was ist Politik? Zur Theorie der Bürgergesellschaft, *Die Neue Gesellschaft. Frankfurter Hefte*, 3, 2001.
22. **Schwarz, Hans-Peter.** Die Zukunft der Demokratie im 20. Jahrhundert, in: *Demokratie und Diktatur (Geist und Gestalt politischer Herrschaft in Deutschland und Europa)*, Bd. 250. Bonn, 1987.
23. **Soros, George.** Die Krise des globalen Kapitalismus (Offene Gesellschaft in Gefahr), Fischer Taschenbuch Verlag. Frankfurt am Main, 2000.
24. **Toffler, A.** Power Shift (Knowledge, wealth and violence at the edge of the 21st century). New York, 1991.
25. **Watzal, Ludwig.** Kritische Fragen an die US-Nahostpolitik, *Die Neue Gesellschaft, Frankfurter Hefte*, 11, 2001.
26. **Weidenfeld, W.** Europa 2000. Zukunftsfragen der europäischen Einigung. München/ Wien, 1980.
27. **Бауман, З.** Общността. Търсене на безопасност в несигурния свят. С., 2003.
28. **Бердяев, Н.** Новое Средневековье (Размышления о судьбе России и Европы). М., 1991.
29. **Бжежински, Зб.** Голямата шахматна дъска (Американското превъзходство и неговите геостратегически императиви). С., 1997.
30. **Бжежински, Зб.** Изборът (Глобално господство или глобално лидерство). С., 2004.
31. **Бодрияр, Ж.** Илюзията за края. С., 1995.
32. **Бъргър, П.** Десекуларизацията на света (Възраждащата се религия и световната политика). С., 2004.
33. **Бьюкенен, Патрик, Дж.** Смерть Запада. М., 2003.
34. **Ватимо, Дж.** Краят на модерността. С., 2004.
35. **Гумилев, Л.** Этногенезис и биосфера Земли. Л., 1989.
36. **Данилевский, Н.** Россия и Европа (Взгляд на культурные и политические отношения славянского мира к германо-романскому). СПб., 1995.
37. **Дугин, А.** Мистерии Евразии. В: Абсолютная Родина. М., 1999.

38. **Дугин, А.** Основы геополитики (Геополитическое будущее России). М., 1997.
39. **Дугин, А.** Философия политики. М., 2004.
40. **Кеньн, П.** Залезът на демокрацията. С., 1995.
41. **Костел, Е.** Съвременна геополитика. С., 1999.
42. **Кочетов, Э. Г.** Глобалисти (Теория, методология, практика). М., 2002.
43. **Левинас, Е.** Тоталност и безкрайност. С., 2000.
44. **Лиотар, Ж.-Фр.** Постмодерни поуки. С., 2002.
45. **Менк, А.** Новото Средновековие. С., 1996.
46. **Рорти, Р.** Да постигнем нашата страна. С., 2003.
47. **Сартори, Дж.** Теория на демокрацията. Т. 1–2. С., 1992.
48. Сб. Глобализация, евроинтеграция, национална държава. Fridrich Ebert Stiftung, С., 2003.
49. Сб. Модерната социалдемокрация и глобализацията. Fridrich Ebert Stiftung, С., 2004.
50. **Федърстоун, М., Робертсън, Р.** Глобални модерности. С., 2004.
51. **Фиш, Стенли.** Няма такова нещо като свободно слово. С., 2003.
52. **Фридман, Л.** Хоризонталното общество. С., 2002.
53. **Фукуяма, Фр.** Краят на историята и последният човек. С., 1993.
54. **Фукуяма, Фр.** Нашето постчовешко бъдеще. С., 2002.
55. **Хабермас, Ю.** Философия на езика и социална теория. Плевен, 1999.
56. **Христов, Л.** Мит, Ценност, Логос, Смърт. С., 2005.
57. **Христов, Л.** Руският Логос (Философия и религия). С., 2000.
58. **Христов, Л.** Универсалиите срещу човека или парадоксите на общото. С., 2002.
59. **Хънтингтън, С.** Сблъсъкът на цивилизациите и преобразуването на световния ред, С., 1999.
60. **Чомски, Н.** Година 501: завоюването продължава, С., 1997.
61. **Чомски, Н.** Класовата борба. С., 2000.
62. **Чомски, Н.** Петата свобода или власт и идеология. С., 2001.
63. **Чомски, Н.** Хегемония или оцеляване (Американският стремеж към глобално господство). С., 2004.
64. **Чоран, Е.-М.** Изкушението да съществуваш. С., 1999.

